

Po abdikaci dosavadního prezidenta ČSR. dr. Ed. Beneše a jeho odjezdu za hranice, vložením otud státu na hlavu staříčkému Háčkovi ale to byla již jen loutka v rukou Hitlera. V národě nastává stará bernadějní, jakési odevzdání a apatie ku všemu dalšímu dění. Kdo cítí jako Čech, nikdy nezapomene na tyto doby plné zoufalství a bernaděje kdy národ náš všemi opuštěn a vzácn byl ohrožen a dán na pospas našemu oarvšemu nepříteli, německému dobytelskému militarismu. Nemohly již potom přehraňtí další převratné události jenom bolest a smutek v národě vzrůst a prohloubit se.

Čísorice v době okupace v roce 1939 - 1945.

V raních hodinách dne 15. března 1939. přiletěly přes neblahé zvěsti, že německá vojska vstoupila na okleštěné naemi naší tzv. druhé republiky. Den byl od samého rána bouřlivý. Silný vítr provázen byl vánici a na tuhle dobu značným chladem, jako-by přiroda se chtěla přispůsobiti všeobecné náladě a pohodě jako byla v tento den v našem národě. I přes nepřítelů počasí, tvořili se na návsi a po cestách kloučky vesničánek kteří si navzájem sdělovali neblahé zvěsti. Tež v dopoledních hodinách přiletěly nad Čísorice-mi přes německé letectvé útrapy. Nastali dny plné obav co bude dále a zvěst o tom, že Hitler přijel do Prahy a ubýtoval se na pražském hradě, dotkla se národa zvláště bolestně, neboť toto místo, kde sídlili čestí králové a první presidenti československé republiky bylo místo v srdci každého Čecha téměř posvátné. V příjezdu Hitlera a ubýtování na hradě nemohl nikdo nevidět tu bezohlednou a zpyšnou dobytelskou a zřejmý úmysl pokoriti národ a sasahnouti na místo neještělivějším.

První vlna zdejšího posnenáhlého opadla, lidé se odevzdávali trpkému osudu ale tam kde v loutku na dne srdce, držela jistě nádej na lepší příští.

Nastala třída mezi lidmi. Lidé se navzájem porovnávali a kdo pronášel nějaký výrok, kterým by nemee ospravedlňoval, než snad jejich počinami sebraloval, toho pělili - ve zaznamenávali do své paměti na dobu příští. Našli se kohužel i takové jednotlivci, před nimiž se lidé báli otevřeně promluvit, jich se stranili a druhé před nimi varovali. Mnohdy byl takovýto ošlčování přehnané ale to přinášela doba plná shlamání a nedůvěry.

Tato doba poroby všeobecně pokrivila charakter českých lidí, vyelovala z nich pokrytce a mnohdy chytraky, kteří se naučili proplouvat v daných poměrech a táziti a nich. Vesničane poslouchali všech narázenek a plnili je, neboť hrůza a perverze v případě neuposlechnutí učinile vždy z těchto lidí opovržlivou pasivně oběany.

V roce 1940. zavazeny potravinové listy a vázané hospodářství vstoupilo v plnou platnost. Průmysl byl přispůsoben poměrům a zřízen na válečnou výrobu. V č. 103. byla zřízena státnice civilní protiletectvé obrany kde byla v noci státa polotovost z naš občanů na tuhle službu dne určených. Nářízení a opatření se vytyčovalo kdy německé vstoupilo do války s Polskem a později s Anglií a Francií. V té době, jednalo se o to, byli Čísorice opatřeni hlázkami včetně věty a vědomí do vesnice, když přišlo nářízení že v okolí Prahy shromažďuje se jakýsi Smutek, který se popsal v Praze, s německým a podalilo se mu uplěnou. Hlázky které potrali až do rána byli bezúspěšní a nechtělo se bez humor - ných příkaz. Všechna taková a podobná narázení byla sice plněna protože jimto vyelodis -

ka nebylo ale konala se s odporem.

Na obranu Prahy hned v době krocického nebezpečí byly postaveny pernístky, které měly ovládati silnice a spoji vedoucí ku Praze. V lesích okolo Mníšek pod Branz, bývalových pernístůk, několik. Němci po svém příchodu ničili pernístky náložemi a silně detonace otřásali raduňkem. Tak každý člověk nenáviděl tyto větráky a ničitelé těchto opovnění které tak snadno jim padlo do rukou. Z Jugoslávského bojště vrátila se německá motorizovaná jednotka a byla nějaký čas ubytována v Mníšku. Vyprávělo se, že si z Jugoslávie přivezli značné zásoby masa a sádla.

Zavedením potravinových listů a vázaného hospodářství narostla agenda obecního úřadu a dopravní úřadování stáročím ve svých bytech jak a mu směšně říkalo po postolích, je na dále nemožným a obecní úřad pronajímá k tomu účelu místnost u Petáku v čp. 111.

Tabák a cigarety byly vydávány na tabačnický vém mužům bez ohledu na to zda byl kuřák nebo ne, přidali byli nedostateční, všude po zahradách pěstoval a tabák, který kněží a různým způsobem připravovali a pajeovali. Kouřili a různé náhražky a čaje a to všechno vydávalo nevysvětlitelně vině a pachy jenom ne tabákové. Cigarety byly vůbec kledaným výměnným platidlem a něj byl možno obarčeti všechno a nekuráci byli proto se značné výloze po stránce výměny.

Občane židovské národnosti byli vzati do evidence, označeni žlutým kruhem na oděvu a postupně odváženi do Terezína kde pro ně zřízeno jakési novodobé ghetto. V Čirovicích až po dlouhá léta žil Emanuel Novák se svojí manželkou která vlastnila domy čp. 103 a 104 kde měli obchod smíšeným zbožím. Byli již starší lidé a když se němci odváželi do Terezína za nedlouho tam oba zemřeli. Jejich dcery Marta a Elza žijící v té době mimo Čirovice zemřeli v plynové komoře v Osvětimi. Po převratě dědila jejich majetku Karel Rutar protětoval a činil zálohy, proč nebyly Novákové dány na památník obětí okupace a bylo to zdůvodněno, že při sčítání lidu v době první republiky krásilo se Novákové k německé národnosti. Rutar jim potom k z vlastni inzerativy a na svůj náklad umístil na domě čp. 103 tabulku na jeho paměť. Z Čirovic odvážen již k konci války do Terezína také Maximilián Lívny, který se však po převratě vrátil. Měl za manželku českou (ne židovku) a židé z takových smíšených manželství nebyli nacisty tak přísně perskuováni.

Dne 22.6.1941 po vítězství nad Polskem přepadla Hitlerova vojska Sovětský Svaz. Každá taková nová událost jako bylo před tím přepadení Jugoslávie vyvolávala v národě novou touhu ale i novou naději ba jistotu, že jednou přece jenom bude učiněna pomsta Hitlerovu činu a když mu nepřítel stále přibývá.

Bylo osudem Čirovic aby přinesli i v této neblahé době i oběti na lidských životech.

Ve vlastním domě čp. 137 v Čirovicích bydlel v té době Rudolf Matyášovský, krejčí, původem Slovák, se svou manželkou Annou rozenou Šamrazilovou a čp. 11 v Čirovicích. Byl přesvědčením komunistou, měl a doporučoval spisy K. Marxe a chodil pryč často na tajné schůze do Kytína. Matyášovský skrýval ve svém bytě Jana Čerstvého z Lipan u Zbraslavi který byl stíhán gestapem. Protože Matyášovský bydlel u silnice tudíž na místě značně frekventovaném, nebyl ukryt Čerstvého právě bezpečným, odvážel jej Matyášovský k Brabeneovým čp. 104 kteří bydleli na konci vesnice od nejbližšího okolí izolovaném místě které slyšelo možnost bezpečnějšího ukrytí. V novém ukrytí se Čerstvý ani příliš neskrýval, pracoval s Brabeneovými na poli a chodil na trávu až k Lučkemu mlýnu. Stopa Čerstvého nezůstala však gestapu utajena.

Dne 18.9.1943. vniklo náhle gestapo do bytu Matyášovských. Matyášovský měl již tolik času, aby svého učně 18letého Antonína Šamrazila poslal tajně k Brabeneovým aby varoval Čerstvého. Pod vlivem výdechu prozradil Matyášovský místo ukrytí Čerstvého, kam gestapo ihned odjelo a stálo ještě zastihnouti stíhaného na úteku který přechal do poli směrem k Mníšku. Byl na tomto úteku zastřelen proti Pankovi v čp. 212.

Antonín Šamrazil po vyřízení vazeu uprchl do blízkého lesa (Hoy) a tam se skrýl.

Nyní měli Čisovice jenom droh k tragedii podobné snad lidicím když gestapo dalo starostovi obec listinu 24. led. k polapení a zamučení a začalo 100. mužů rukojmí.

Během tohoto jednání se A. Lamrazil však sám vrátil a dal se k dispozici gestapu. Tím zabránil katastrofě která se nad vesnicí ohýžovala neboť nebyl pochyb, že by byl gestapo svoji vyhrůžky splnilo neboť v tom oni byli zásadní.

Dva Matyášovského, Ant. Brabeneč jev ženu Marii ro. Čtábovou, jejíž deernu Borenu a Ant. Lamrazila gestapo odvezlo do Mnichu a odtud na Pankrác,

v souvislosti s tím byl zatečen v Praze pekařský dělník Josef Berger muž deerny zatečených Brabencových, Marie, který jezdil na neděle do Čisovic a věděl tudíž o skrývaném Čestvě. Maměška Bergra a Anna Matyášovská z důvodu těhotenství nebyly zatečeny současně ale svému osudu neuhly.

Do 24. 9. 1943. byly Čisovice přepravěny zprávou že zatečení byli popraveni za přechovávání a ukrývání stíhaných Čestvů. Zpráva udělila jako blesk do čisovského ozračí, potrášila a prohloubila nenávisť proti okupantům. Poprava mladistvého Ant. Lamrazila, slušného a lovního člověka vlastně každého dojmala.

Anna Matyášovská po uplynutí šesti neděl po porodu (dítě zemřelo) byla odvezena na Pankrác a 29. 6. 1944. popravena.

Marie Bergrová odvezena do koncentračního tábora ale po porážce Němců se navrátila domů.

O prozrazení ukrýtu Čestvů šlo potom v obci různé pověsti a z prozrazení byli podezíráni někteří obyvatelé vesnice ale neprávem, neboť jeho ukrýtu prozradil jakýsi jev známý rovněž stíhaný a zatečený. V tomto ohledu se Čisováci zachovali čestně a vorně, panovala mezi nimi soudržnost a nenávisť a mezi nimi udavačů. U německých úřadů mělo po těchto událostech pět rebelantů a ale to bylo také napříč s obcí jednáno.

Pro celou tu dobu byl starostou obce Jos. Klimeň a jeho úřad mu jistě nikdy nezáviděl. Pro tuto dobu byl on člověk ve svém místě, vydaný státnímu šikani a nebezpečí.

Během okupace byli z Čisovských stěnní zatečení a věznění: Karel Smutný, Fr. Halkina, Josef Jeřábek, Alois Přeláček a J. Maršál. Kromě posilované jmenované z vězení po prozrazení navrátili.

Život se stává téměř nemožný, stála nejistota a útlak dolekal již ne každého. Te už nedostatky ve všem a kdo je odcházel jenom na ten kůžený příděl, je postavení jeho zoufalé. Počínala se tajně zahraniční rozklád o přes to, že byly a přijímačů odmontované krátké vlny a každá příznivější zpráva je radostně přijímána a s nadostí sdělována druhým.

Rok 1944 přináší obrát ve válečném dění. Dosavadní úspěchy Hitlera a Mussoliniho dosahují svého kulminaceho bodu a nastává pro ně tragický sestup ze slávy. Nepovedl se plán bledového tažení, přecenili oni svoji sílu a válečné stěny začaly se obracet v jejich neprospek. Praha je bombardována americkým letectvem, zvláště průmyslová její část Židen a Vysočany a mraky dýmu plují nad Prahou jsou viděti až z Čisovic. Příznivější zprávy které nyní a jistě přicházejí, posilovali a podněcovali, každě z krůpy počalo a uvolňovali a v lesích začalo se množství oddílů partizanů.

Rok 1945. již v samém svém počátku již ve znamení bezstarostného útěchu litrových vojsk, když v Itálii Mussolini je přesvědčivě likvidován.

Přiblížením se fronty stává se okolí Prahy skrovné letectva které odstřeluje z kulometů železniční lokomotivy a po silnicích jedoucí nákladní auta z čísel ochromitě veskerou dopravu. Tak byla u Rymáně zničena lokomotiva jedoucí vlaku při čemž přišel o život strojvedec který se snažil ujet z vlakem z dosahu letadla. Na Řítes z podobné akce vyfořel dům od složené bomby na nákladní auto stojící u domu.

Těmto letadlům šikalo se bledově, "kottari" ani proti, že se specializovali na ničení kotlí železničních lokomotiv.

Jaro tohoto roku nastupuje vládu jakožto jasně, duben je plný slunce a teplo.

Práche povstání je signálem pro venkov a ustavení revolučních národních výborů. Je rozkazem pražského rozhlasu stavět se barikady na silnicích. V Litovicích byla udělána barikáda z poražených stromů na konci lesa směrem k Lhůškovu a v lese na silnici směrem k Bratřinovu. Že mladý muž ustavený pokud byly obraně ozbrojené hlídky které hlídají na okraji vesnice. Muži německé národnosti pokud si v té době zadržovali ve vesnici byli zatčeni a drženi pod stráž v ep. 16 a ženy uvázány v povinnosti hlášení a u revolučního národního výboru který úřadoval ve škole.

Nastal rozruch když hlídky od Bratřinova přinesly zprávu, že němečtí obrnění mi vozy ostraňují barikadu na silnici k Bratřinovu a v západě již s hubotem přijíždí německé tanky k vesnici. Němečtí projízďeji a pokračují v cestě směrem k Lhůškovu. Obyvatelé vesnice pokud se nerozprohli přiklínějí k ústupu němečtí ale snaha fotografovati jež ústup byla jimi potlačena. Ústup provádí se ve skupinách které následují za sebou v krátkých nebo delších intervalech. Silnice duněla pod těžkými vozy a skupina za skupinou projížděla po celý den. Projízda dá se hlídne, nebylo nijakého incidentu.

Bouřlivý a rušný den skončil aby ustoupil ještě bouřlivější noci. Temnou nocí projíždí Litovicemi nepřetržitě kolona vozů, po státní silnici od Řitky k Mníškovu nepřetržitě proudí motorových vozidel, po silnici od Řevnice svítí světla vozidel německých kolon.

Heub motorů zaplnil celé okolí a do něho zazníval apčv ustupujících němečtí. Všechny tyto tři proudy stálo se u vjezdu na státní silnici v Mníškovu, odskakovaly dyseto strašný řev. Do toho chaosu aněla nastala střelba a otlukující detonace bomb a pancéřových pětů jimiž němečtí ničili poražená vozidla. K ránu nastal již klid, obyvateleť se oddechlo a začínal nový den, den radostný, den svobodný. Praha, jásala nad osvobozením přestala otat zaznívat střelba. Litovice očekávali příchod Rudé armády a když se na silnici od Bratřinova objevili první vozidla s Rudou armádou radostně je přivítali.

Tak mino máj, nejkrásnější měsíc roku, měsíc lásky, plný jasu a nové chuti k životu, přináší osvobozenému národu totik čekané osvobození. Tak domysletí co by se bylo asi stalo, kdyby se, bylo podarilo zvítězit německému fašismu. Není pochyby že by bylo nastalo oádnárodnostní českého národa, jeho naprosté zotročení, nová Bílá Hora ale pro německé důslednosti daleko nebezpečnější a nás čekal osud polabských Slovanů. Snad přijdou jasnou otázkou kdy zmizí rozdíly mezi národnostmi ale to je ještě někde v daleké budoucnosti neboť hlas krve se jenom tak umlčetí nedá. Český národ patří do velké rodiny Slovanů, onaj jej postavil na místo nejvíce ohrožené, vložil naň povinnost hájiti tu nejzávažší výzvu kol dokola ohlých morém vřáky jeho nepřátelským. Naděje národa se vřáky obrací na výhled k velikému národu ruskému od něhož podvědomě očekávalo pomoci a tatr naděje se nyní splnila. To si musíme být vědomi a za to vděční. Malicherné jsou proto doma mezi některými lidmi politické rozpory, vyvěrající po většině z majetkových a tím sociálních důvodů, proti událostem a hlasu, které nám současně se je prožívati.

První zápis z minulých dob, které mají být jakýmsi dodatkem k životu událostí mým předekům a já jsem zaznamenal jako mimo rámce autentického dění dějů, chtěl bych oádnárodnosti snadou dokreslití obraz dějů v podrobnostech neboť se mně zdálo že zápis mých předeků jsou příliš kuki a stručné.

J. V. K. ed

